

Õiguskantsler

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee

Teie nr

Meie 26.06.2023 nr 18-2/230963/2303439

Puuetega inimeste õigused kriisis

Austatud riigisekretär

Saadan Teile puuetega inimeste nõukoja tähelepanekud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu ja selle rakendamise kohta.

Puuetega inimeste nõukoja ülesanne on nõustada õiguskantslerit puuetega inimeste õiguste edendamise, kaitse ja järelevalve teemal. Nõukoda on moodustatud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikli 33 lõike 3 alusel. [Puuetega inimeste õiguste konventsiooni](#) artikli 11 kohaselt peavad konventsiooniga ühinenud riigid võtma kasutusele kõik vajalikud meetmed, et tagada puuetega inimeste kaitse ja ohutus ohuolukordades (nt relvakonfliktide, humanitaarkriisi ja loodusõnnetuste ajal).

Nõukoja esimene koosmis kogunes viimast korda 26. aprillil 2023. Seekord arutati tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduseelnõus sätestatu mõju puuetega inimestele. Arutelu käigus tekkis nõukoja liikmetel palju küsimusi, kuidas on seadusi tehes ja nende rakendamist planeerides arvestatud puuetega inimeste vajadustega. Seetõttu palusime nõukoja liikmetel saata võimalikke lahendamist vajavaid küsimusi ka veebi teel. Kokkuleppel Riigikantselei õigusosakonna juhi Kristi Purtsakiga saadame need küsimused ja ettepanekud Riigikantseleile teadmiseks.

Puuetega inimeste nõukoja ettepanekud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse rakendamise planeerimiseks:

- Mõelda läbi, kuidas saavad kriisi ajal teavet nägemis-, kuulmis- ja vaimupuudega inimesed. Nende inimeste teavitamist tuleb kavandada nii riiklikul kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil. Kuigi kurtide suhtlusvahend on viipekeel, ei saa eeldada, et igas kohalikus omavalitsuses töötab viipekeelt oskav ametnik. Häiresireenide kasutamine ei aita kuulmispuudega inimesi, samuti võivad ohuolukorras kiirelt tulevad suulised juhtnõõrid jääda kuulmislangusega inimestele arusaamatuks. Nii on see ka vaimupuudega inimeste puhul. Seetõttu tuleb võimalikult palju üleriigilisi ja kohalikke teateid edasi anda ka tekstina näiteks mobiiltelefoni sõnumites ja lihtsas keeles. Nii kriisiplaanide valmimise kui ka kriisi ajal käitumise kohta antav teave peab olema puuetega inimestele kättesaadav.
- Mõelda läbi, kuidas saavad puuetega inimesed omavalitsustele endast märku anda, et kriisiplaanide koostamisel võetaks arvesse nende vajadusi.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

- Elektriühenduse kui elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamisel tuleks arvestada, et paljud puuetega inimesed kasutavad kodus elektriga töötavaid meditsiiniseadmeid (hapnikuaparaate, automaatne püsiva positiivrõhu mõõtureid, hingamisaparaate jne). Kui nende seadmete töö katkeb, võib inimese elu ohtu sattuda. Neid inimesi tuleks teavitada võimalikest lahendustest. Peale selle peaks otsustama, kes koostab meditsiiniseadmeid kodus kasutavate inimeste registri.
- Kuulmislangusega inimeste abivahendiks on kuulmisaparaadid, mille kohta pole üheselt selge, kas need on meditsiiniseadmed või mitte. Seetõttu pole selge, kes vastutab kriisiolukorras kuulmisabivahendite ja nende varuosade ning neile sobivate patareide kättesaadavuse üle.
- Varjendeid või muid varjumiskohti või kogunemiskohti planeerides tuleks tagada ligipääs kõige laiemas mõttes, teiste hulgas erivajadustega inimestele. Kaaluda võiks näiteks eraldi kohtade loomist autistidele.
- Tuleks hinnata, kuidas mõjutab vaimset tervist teenuste kättesaadavuse piiramine kriisiolukorras, ning tagada, et võimalikult paljude teenuste osutamist jätkataks.
- Kohalikele omavalitsustele tuleks anda kriisiplaanide tegemiseks tähtajad, et nad sellega asjatult ei viivitaks.

Peagi alustab tööd puuetega inimeste nõukoja uus koosseis. Nõukoja liikmed saavad vajaduse korral aidata ka seaduse rakendamist planeerida.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Liisi Uder 6938437
Liisi.Uder@oiguskantsler.ee